

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Konstnärligt examensarbete

Pågående projekt

Ongoing project

Författare: Christine Bergkvist Björklund

Handledare: Cecilia Davidsson

Termin: VT2019

Kurskod: 2KS10E

Innehållsförteckning

EVA	3
1.....	3
2.....	16
3.....	27
4.....	32
LARS-BENGT	36
1.....	36
2.....	38

EVA

1.

1995

Det började kanske där det slutade. På en regnkall, grusjordig asfaltsväg utanför skolan där hon sjönk ihop till en torr skinnpåse.

Den vita peruken föll av huvudsvålen och blottade de bruna pigmentfläckarna och den rosafnasiga huden runt öronen. Käppen, en skidstav med ärgig truga, rullade i väg och sjönk till botten i en lerpöl.

Hon var död innan ögonen hunnit sluta sig helt. I ena handen höll hon en plastpåse med två trisslotter, en flaska kanadensisk whiskey och en påse mintpastiller. Hennes gröna filtkappa var oknäppt och bredde ut sig som två änglavingar från hennes rygg. Trosorna under den rosablommiga långklänningen hade hon inte bytt på fyra dagar. Det fattades en knapp i klänningen vid naveln. Fyra hundra meter bort hördes dunket och slamret från sågverket.

Två av förskolebarnen inne på skolgården vågade sig fram till den rostiga grinden och tryckte näsorna mot de järnluktande metallstolparna och skrek: tanten har kissat ner sig fröken, tanten på backen har kissat på sig!

På hemmet borta vid vårdcentralen satt en kusin uppspänd i rullstolen och visste inte vilket år det var. Hon var inrullad i allrummet och stirrade på en tavla med broderade gula fjärilar framför en äng av blålila ängsklockor. När eftermiddagen kom skulle hon känna i svalget och i det frusna benet att hon inte fått sin whiskey som kusinen brukade komma med på torsdagarna. Utanför fönstret skulle det redan vara mörkt och septemberdiset skulle göra sitt bästa för att sippra in genom sprickorna i karmarna.

De ringde från sjukhuset sent på torsdagskvällen. Hon satt på den obäddade sängen i sovrummet, kuddarna hade hon kastat ned på golvet, och alla lamporna var släckta. I handen höll hon huvudet av en porslinshäst, någonstans i ett av rummets hörn låg resterna av kusekroppen. Ett av benen hade möjligen hamnat på den bruna filten som täckte den armstödslösa gungstolen. En timme tidigare hade Thomas tagit fram sin enda väska från städgarderoben i köket, den gula som var lagad med silvertejp

över hela långsidan och vid den tröga dragkedjan, lagt ned kläder och annat han ansåg vara hans, tre kassetband och freestylen, pussat henne mitt på pannan, lagt nycklarna på köksbordet och gått ut genom dörren. Genom väggarna hade hon hört honom hela vägen ned för stentrappan, genom hallen och ut genom den gnisslande ytterdörren. Han hade nynnat. Det gjorde han bara när han var glad.

Hon hade alltid undrat varför han köpt hästen till henne. Hon tyckte inte om hästar, hade aldrig gjort.

Gubben Larsson hade haft en häst. Den stod i hagen tvärs över stora vägen och stirrade på henne när hon gick mot raksträckan där skolbussen stannade. Den frustade ofta, visade tänderna och la öronen bakåt. Hon gick förbi i det höga gräset i dikeskanten på motsatt sida, träpinnarna runt hagen lutade åt olika håll och taggtråden var röd av rost. Det hände att hästen lunkade med så långt hagen följde vägen: sniffande, stånkande. Iakttog henne under den långa, mörka luggen. Piskade till med hästsvansen så skatorna skrånade av förvåning och flaxade bort mot skogen. Då sprang hon. Modern skrek från vedboden att hon inte skulle springa, hon kunde ju ramla och förstöra klänningen och de hemvirkade strumporna. Vad skulle lärarna säga?

Thomas hade skrattat och sagt att alla tjejer tycker om hästar, det vet man ju. Så klart också hon.

Hon lät det kalla hästhuvudet vila mellan vänsterhandens två knöliga och rosablanka fingerstumpar, sänkte handen upp och ned för att ta fart och hivade porslinet rakt upp i taket. Hon hörde klirret, att det krossades i bitar och kände flagorna slå emot nyckelbenet, håret och de nakna knäna.

Det blev helt tyst när skramlet upphört, som om någon sugit ut alla ljud genom ventilen ovanför fönstret som var prickig av svartmögel.

Telefonen röt till och skakade på köksbänken och hon slog tårna i tröskeln på väg ut ur rummet, porslinsflisorna tryckte sig in i hälen, in i trampdynan.

Det kunde ju vara Thomas.

Hej, det är Eva, svarade hon.

Moderns förmanande långt bak i huvudet: alltid svara artig i telefonen, alltid med namn, tydligt och väl artikulerat. Hon hade minsann inte fostrat en tattarunge.

Det var en läkare i luren. Han talade långsamt på skrovlig finlandssvenska. Kanske åt han samtidigt en hårbrödmacka med kaviar, det lät så.

Det handlade om modern.

Hon var död. Hittad utomhus. Det var ett slaganfall. Nu fanns hon i ett frysack på vårdcentralen.

Tack gode gud.

Eva drog i sladden mellan telefonen och luren; den var hård och trasslig, gammal och ovillig. Och luktade skarpt av 5-56, Thomas universallösning till allt som rostet fast och som kärvade.

Hon hade hittats vid skolan på bygden, sa läkaren, körts till sjukhuset i Sundsvall men det hade inte funnits något att göra. Hon hade troligen inte hunnit känna något.

Det var synd.

Tanken omedelbar, ostopptbar. Som när en fuktig jordgubbe rullar av skeden och låren slår ihop av sig själva för att stoppa fallet.

Hon drog ut pinnstolen från köksbordet och satte sig ned. Det började sticka och klia i kinderna, det kändes som om magen drogs in in i ett hål bak i ryggen.

Hårrötterna isade och fötterna bultade av värme. Hon kisade av trycket i huvudet.

Gardinen i fönstret hade en gång varit blårutig, nu var den nästan vit. Tyget var nog det första de köpt tillsammans till lägenheten. Hon och Thomas. De hade mätt fönstrets dimensioner med en skev tumstock, stått tätt ihop och valt bland textilier på tunga pappersrullar som luktade mögel i Brittias sybod, packat fynden i en plastpåse från Domus och sedan lämnat allt till Thomas farmor och hennes symaskin. Tyget hade räckt till ett stort, tjockt lapptäcke också som Eva ofta använde som täcke i soffan. Men nu låg det hopvikt i Thomas uringula hockeytrunk med silvertejp. Och luktade henne, luktade Eva. Hon hoppades att det stank av henne.

Tinningarna svällde och hon blundade, såg oväntat gardinerna framför sig i moderns kök: röda, även på sommaren, tjockt vävda av otympligt och trådigt garn. Dammet som rymde så fort möjligheten gavs när fönstren öppnades. Lukten av smör, blodpudding och saltströmming i textilfibrerna. De döda flugorna som torkat fast mot väven. Kaffefläckarna längst ned vid sömmarna mot golvet.

Läkaren hade tystnat. Eva undrade om Larssons häst fortfarande levde. Om modern sett den innan hon, ja, innan hon försvann. Innan hon upphörde.

Fröken?

Hon svarade.

Han beklagade. Frågade inte om hon var ensam, borde han inte det? Inte heller om hon kunde ringa efter någon. Men han rekommenderade att hon skulle lyssna på radiosporten, Modo skulle möta Lule i första hockeymatchen för säsongen.

Hon tackade och la på.

Hade Thomas stannat kvar hos henne hade radion redan varit i gång, hon hade fått ropa för att höras över kommentatorernas rappa iakttagelser av spelet för att fråga om han ville ha falukorv och makaroner. Icing. Redline offside.

Hon undrade om radion stod på hemma hos Anita nu. Om hans väska låg slängd innanför dörren, om han satt bakom henne i en soffa utan ketchupfläckar med armarna runt hennes kropp, sin kind mot hennes, så hårt sammantryckt att hennes öra skulle klämmas mot hans huvud och bli ömt och rött och svida.

Hon borde ha frågat läkaren om de ringt Maria också, eller om det ansågs vara hennes skyldighet. Det var minus en timme i London och ringde hon inom en timme borde det räknas som omgående. Då kunde Maria inte ha några synpunkter på att hon fått ett sent besked. Kanske kunde hon förutsätta att läkaren ringt Maria också. Då kunde hon strunta i det.

Kanske, tänkte hon, har jag tur och slaganfall ligger ärftligt i cellerna. Ligger där och väntar på att få slå ihjäl mig en dag.

Utdragna snarkningar av alkoholen, vaknar, tungan torr och nacken stel. Blundar igen. Trycket åter i huvudet. Hon mindes drömmen.

Modern som låg naken i sitt kylskåp. Maria kröp på alla fyra och blöjan luktade kiss. Hon själv satt med faderns älgskitsbruna hagelbössa i sina händer: tung, kall. Modern vaknade och klev ur skåpet, bärande en för stor röd klänning som var öppen i ryggen. Stora vårtor tryckte sig ut ur huden som bubblorna när man kokar palt.

Och så den förbannande väckarklockan.

Hon vaknade i en grimas. Så väckarklockan hade Thomas inte tagit med sig, trots att det antagligen var han som köpt den.

Klockan var sju. Hon kände en svag spritsmak längs bak i munnen. På bordet bredvid sängen stod flaskan, halvtom. Korken och förseglingen i plast låg på golvet, nagelsaxen som hon fått använda för att öppna flaskan spretade med benen som en ångermanländsk hora. Vodkan hade Thomas fått av sin farbror. Han fick skylla sig själv som glömt den kvar.

Hon hade börjat dricka trettio sekunder innan hon ringt till Maria. Öppnat munnen, druckit direkt från flaskan i en så stor klunk hon förmådde. Hostat till, svalt igen. Medan värmen brände sig förbi slemhinnorna slog hon numret. John svarade.

Han lät så vänlig, så obrydd över att hon ringde. Det var andra gången i livet som de talades vid. Hon föreställde sig honom som mörkhårig, med mycket skägg som skiftade till silver vid hakan. Men han kunde lika gärna vara blond och skallig.

Maria kom till luren efter en stund, flåsade och prasslade med papper.

Yes?

Hej. Hej.

Inget mer, hon kom av sig. Systemen lät så vuxen, så åldrad.

Eva, är det du?

Hej Maria.

Men Eva, vad kul att du ringer! Det var länge sedan, hur länge... säkert ett halvår! Här är det kaos, som vanligt. John har bokat rörmokaren på fel dag, när man duschar rinner vattnet ut över hela golvet och nu har Mr. Smith på våningen nedanför knackat på tre gånger och påstått att han fått vatten över sig i hallen...

Hon kramade om glasflaskans kalla hals med vänsterhandens tre hela fingrar och drog in luft genom näsan.

Mamma är död.

Pappersprasslet tystnade.

Vad sa du?

Jo, hon är död. Det var ett slaganfall säger läkaren. Inget att göra. Det är som det är.

Tyst ännu en stund. Eva höll bort luren en bit från ansiktet, drack långsamt och ljudlöst ur flaskan, så mycket hon kunde.

Var hon hemma? Var hon hemma när hon dog?

Eva svalde. Vodkan hade legat under en påse gröna ärtor i frysen och alkoholen ilade i tänderna.

Hon hittades utomhus i byn.

Så det blev ett spektakel?

Så klart Maria frågade det. Det var något som modern själv skulle ha frågat om hon hade kunnat.

Vet inte, någon hittade henne och körde in henne till Sundsvall.

Eva hörde John i bakgrunden, något om honey och plumber.

Jaha. Åker du hem nu då och tar hand om det? Yes John, yes darling.

Tar hand om det? sa Eva.

En död moder räckte alltså inte för att Maria skulle lämna den stora staden. Som hon trott med andra ord. Hon undrade om de hade en skivspelare hemma, Maria och John. Hur många rum det fanns i lägenheten. Fyra, tio?

Ja, du vet. Huset och begravningen och sånt. Jag och John har så mycket med renoveringen och på jobbet. Jag kan tidigast komma loss vid jul, och så länge kan det väl inte vänta.

Jag har mycket jag också, sa Eva.

Men att sortera böcker på biblioteket kan väl andra göra, och dessutom så kanske det kan göras ogjort ett par dagar? Thomas kan väl följa med dig?

Eva drack en klunk till, brydde sig inte om att det hördes.

Thomas har lämnat mig i dag.

Hick.

En suck och en snabb harkling från Marias ände av telefonlinan.

Jaha. Men han var ju ändå inget att ha. Jobbar han fortfarande på besiktningen och spelar hockeybockey på kvällarna?

En klunk till.

Ja.

Hick.

Men då så, då var det ju det bästa som kunde hända. Nu kan ju du sticka hem när du vill och slipper ha honom i hasorna. Du kan hitta nått bättre, nått mindre skitigt. Nån lite smartare.

Maria hade aldrig träffat Thomas. Bara hört honom nämnas i deras traditionella telefonsamtal vid födelsedagar.

Och John då, är han så smart?

Eva hörde själv att hon började sluddra på scheljuden.

John är chef nu. Så jo, han är rätt så smart. Men Thomas kanske egentligen passade dig bra, när jag tänker efter.

Okej, sa Eva.

Jag har inte tid mer nu, vi får ta det här en annan dag. Men då åker du hem och fixar. Du kan ju alltid ringa Malin, hon bor väl fortfarande hemma på byn med alla sina ungar antar jag.

Tror det, sa Eva. Hick.

Bra. Ja, vi hörs då.

Klick.

Eva la luren bredvid telefonen på bänken, lät klykan sträcka sig oskyddad mot taket. Det fick räcka med samtal för en dag.

Hon tog flaskan och gick in till sovrummet. En hov tillhörande en porslinshäst skar upp hennes lilltå och hon svor högt. Svor så högt att hon började gråta.

Fadern hade lämnat när hon var tre år, fortfarande för liten för att minnas ordentligt, för gammal för att slippa minnas allt. Maria var nyfödd. Hon låg och skrek i vaggan.

Enstaka minnesbilder, något om vedklampar och dörrar som alltid skulle hållas stängda. Annars vrålen, lukten av svett och något som hörde till maskiner: en doft av metall, en aning söt och skogslik. Hans keps. Den hängde på en spik i hallen när han inte hade den på sig.

Enligt modern utgjorde hans bidrag till familjen av att hålla liv i pannan. Fylla på med ved, kontrollera mätarna, se till att det fanns torra pinnar liggandes i källaren bredvid vattentanken. Pumpa luften i skottkärrans däck.

Pannan sköttes efter faderns avfärd av modern. Hon måste upp vid fyratiden på morgonen om det var vinter, stapplade likt en isglass genom köket, ut i hallen till källartrappan, donk donk på det torra träet i faderns för stora gummistövlar.

Det hände att den började koka när hon eldat hårt och somnat på pigsoffan i köket. Då fick Maria och Eva vrida på alla kranar i huset och slösa bort det varma vattnet medan modern skrek om karljävlar och liv utan mening.

Eva arbetade ett halvår som extralärare i förskolan efter gymnasiet. Det fattades folk, ungarna var många, och hon passade in i rollen genom sitt fromma sätt menade den unge skånske rektorn när han talade med modern som genast å hennes vägnar tackade ja till arbetet. Eva ville helst sitta hemma och teckna, låta blyertsen bygga bilder och kolen smeka fram rörelser. Men att vara konstnär var inget riktigt jobb. På sin höjd ett säreget tidsfördriv.

Det förstår du väl, sa modern. Ska du leva på bidrag och allmosor? Och vad ska jag säga att dottra mi arbetar med utan att skämmas? Nej, du får göra något riktigt. Jag förstår inte varför du ska vara så märkvärdig.

Så hon blev dagmamma åt sexåringar som skulle anpassas för ett långt liv i skolan. Alla formas till en och samma gestalt: lydig, duktig och utan gräsfläckar på byxorna efter lunchrasten.

På vintrarna arrangerades ofta utedagar. Grillad korv över eldsflammorna på isen, råa och rosa inuti och svarta utanpå. Pimpelspön och krokare som fastnade under naglar och tumhudar. Blöta vantar, utsmetade maggotar i snön, hoptrasslade linor och gråtande ungar som inte ville att abborrarna skulle lida. Det var härliga dagar.

Hon mindes speciellt lille Teodor. Han var en lugn pojke. Ansikte som ett svullet, rött äpple. Den vita luggen som stack fram under mössan.

Hans sjätte födelsedag inföll på en kall utedag. På morgonen hade han fått en begagnad cykel av sin far. En dammodell där färgen blivit så avskavd att ramen var helt grå. Men Teodor hade tagit med den till skolan och visat de övriga barnen. Pojkarna i hans grupp hade slängt några snöbollar på den och sedan fortsatt att hoppa från snövallarna.

Pojken hade inte velat lämna den när de skulle gå ut på isen nedanför skolbyggnaden. Hon hade bett honom lämna den på skolgården. Men han hade envisats och lett den genom snön ut på sjön. Sadeln slog emot hans armbåge, hjulen slirade, det gnisslade och klånkade om bakhjulet när den slappa kedjan slog emot ekrarna. Han tappade cykeln två gånger i snötäcket när framhjulet kärvade och ställde sig på tvären.

Men han höll hakan högt mot himlen. De gick ut till mitten av sjön. Det var en lång vinter, kärnisen var tjock. På dagen brukade abborrarna nappa som bäst där. Sa hon till barnen i alla fall. Men det var också som tystast där, ljuden från sågen och timmerbilarna som dämpade stötar, moderns gälla röst långt borta, Marias tjat om godis och damtidningar ohörbart.

Hon kunde få sitta en stund i solen som sken men inte värmdes och bara vara. Fantisera om de tavlor hon inte skulle få skapa, de utställningar hon aldrig skulle få vara med på.

Pojkarna fiskade, tröttnade, lämnade pimpelstickorna nedstuckna i snön, grävde upp maggotar ur burkarna och jagade skrikande flickor med de gulvita, räfflade maskarna i händerna.

Eva satt på sin spark. Teodor stod vid sin cykel. När han inte orkade hålla upp den la han den i snön och satte sig försiktigt på det bakre hjulet. Stödet hade rostat sönder och släppt någonstans mellan skolgården och Anderssons isomgärdade brygga.

Vinden tilltog från söder och flickorna hade slutat att skrika och springa bort från pojkarna och i stället beväpnat sig med isskopor och gett en och annan illbatting ett blått öga. Det var dags att gå hem.

På väg till land orkade Teodor inte mer. Vid sjökanten var snödrivan tjock och hög och han lämnade cykeln stående, lutad mot drivan.

Ingen fara, sa han, jag och far hämtar den senare.

Eva bar på fiskar, spön, korvbröd och kvarglömda termosar och nickade.

Dagen efter frågade hon om han glömt att be sin far att hämta cykeln. Genom fönstret kunde hon se att den stod kvar, från andra våningen på skolan syntes den spruckna, ljusblå sadeln över snödrivans vågiga kant.

Ja, jag glömde, sa Teodor.

Morgonen därefter stod cykeln fortfarande kvar. En storm hade dragit in från Finland och björkarnas grenar skrapade mot glasrutan, tunga av isklumpar. Hon frågade om hon skulle hämta den åt honom.

Nej! Nej! Far har sagt att han ska hämta den. Han var bara trött i går, han behöver sova när han är trött. Han ska hämta den i dag, sa Teodor.

Hon nickade. Masserade stumparna på vänster hand. De spände alltid som mest under vinterstormar.

Dagarna gick. Cykeln stod kvar.

En eftermiddag såg hon genom fönstret hur Teodors far gick ned mot sjön. Hon satt på rasten och lagade moderns bästa kofta som Maria lånat utan lov och fastnat i en utstickande spik på dasset bakom dansbanan. Koftan luktade herrparfym.

Ungarna lekte kurragömma under träbänkarna. Hon iddes inte köra ut dem i kylan.

Teodors fader vinglade fram och tillbaka, i ena handen höll han en flaska. Den rutiga skjortan var svart på ryggen, jeansen trasiga i knäveckan och han hade ingen mössa på sig.

Han tog ett steg ut i snödrivan, ramlade bakåt och blev liggande på rygg. Det främre benet åkte upp i luften och blottade en naken, hårig fot. I ett hål i snön satt hans stövel. Armarna fäktade, flaskan flög i väg. Han drog loss stöveln och snurrade den över huvudet. Stod helt stilla en kort stund, ett par meter från cykeln.

Så vände han om, gick vartannat steg med den bara foten och stöveln i näven mot flaskan som hamnat liggandes vid staketet mot skolgården. Han tog upp flaskan och kastade den mot cykeln. Tog stöd mot en vriden björk för att få på sig stöveln igen.

Han kom inte tillbaka fler gånger.

Cykeln stod kvar. Aprilkylan släppte och det började töa. Snödrivan sjönk samman och cykeln tycktes växa ur isen innan den föll ned, inte längre uppuren av de kylslagna vattenpartiklarna. Isen krympte och så småningom gick vattnet upp till pedalerna på cykeln. Den ljusblå sadeln blektes vit. Fiskmåsarna sket ned styret. Metallskelettet sjönk ned i dyn och vid midsommar var det som om det aldrig funnits någon cykel där.

Modern berättade flera år senare att Teodor kört ihjäl sig på skotern, nedspydd av hembränt och skrovsmål. För ung för att både dricka och köra skoter. Men då bodde hon i Bollnäs, ordnade böcker i raka rader och levde på förälskelsen med Thomas.

Modern tyckte det var för väl, såna som Teodor skulle ändå förr eller senare orsaka jävelskap för andra. Med en sådan far, som varit likadan. Så tur att han hade vett nog att köra ihjäl sig vid så ung ålder.

Hon ringde till biblioteket tio över sju. Hon visste att Ulla skulle vara där. Först tänkte hon säga att hon drabbats av magbesvär. Men Ulla talade alltid i onödan om sina barnbarn, det verkade röra sig om en hel drös, och Eva tänkte att en död moder kanske skulle få större sympatier hos den familjeälskande tanten än vildsinta diarréer.

Ulla lyssnade, pustade ut ett dussin högljudda nejmen och bad henne ta så mycket ledigt hon behövde. De skulle säkerligen reda sig på biblioteket utan henne.

Eva borstade tänderna, men smaken av gammal vodka satt kvar vid tungroten. Hon undrade om John fått använda någon av sina dyra skraddarsyddas skjortor för att

täta läckan i Marias badrum. Hon funderade över vilken färg modern hade i ansiktet efter några dagar i ett kylskåp. Om Thomas och Anita sovit alls under natten. Eller om de gjort annat.

Hon spottade hårt ned i handfatet och insåg att hon skulle få ta bussen hem. Den röda 740:in som hon och Thomas kört runt i stod säkert parkerad på Anitas gård nu. Volvomärket framtill hade hon repat sönder när de bott tillsammans i en vecka. Hon skulle skynda sig hem efter jobbet och missbedömde avståndet till plogbilen framför. Thomas hade bara skrattat och sagt att det inte gjorde något. Men det var då. Nu kanske han skulle vilja att hon ersatte honom för skadan.

Hon skulle kanske kräva ersättning för den klamydia han gett henne med efterföljande antibiotikakur när de först träffades.

Men det var då. Nu var allt över.

Värken tryckte sig hårdare runt huvudet. När hon böjde sig framåt för att dra på sig raggsockorna förlorade hennes öron känslan för balans och hon la sig på golvet och höll i sängbenet för att inte flyga ut i rummet. Hon kunde lika gärna dricka mer vodka, hon hade ju ingen bil att köra.

Hon tog flaskan och drack. Så mycket ren sprit som hon fått i sig de senaste timmarna hade hon inte druckit sedan tremänningen Malin ringt fem år tidigare och meddelat att hennes gamla förälskelse Karl-Petter, som lämnat henne för Anna-Stina, gått mellan en grävmaskin och en lastväxlare och blivit ihjälklämd. Och sedan överkörd. När arbetskamraterna hittade honom täcktes hela hans rygg av breda däckspår. Delar av hans inre hade tryckts ut genom munnen och andra öppningar.

Hon hämtade en röd ryggsäck från garderoben och la ned det viktigaste: Hummelhonung av Torgny Lindgren, Thomas kudde full av bruna snusfläckar som han lämnat, fem par trosor, några byxor och tröjor, ett par oanvända städhandskar, necessären, ett par fingervantar som hon klippt bort lillfingret och ringfingret på den vänstra vanten och sedan sytt ihop till en rak linje, en liten anteckningsbok med telefonnummer till de släktingar som var och inte var döda och en ask tamponger.

Bussresan skulle ta nästan tre timmar.

Busschauffören var en leende äldre man som hon betalade med skrynkliga sedlar. Bussen var nästan tom. Längst bak satt en ensam gubbe, bakom chauffören två damer i likadana rosa jackor. Hon gick till mitten och valde en fönsterplats till

vänster. Hon hade alltid valt en stol i mitten när hon var yngre och fick ta bussen skolan. I mitten syntes och märktes man minst. Och vid fönstret gick det att göra sig så liten som möjligt.

Sätet var spräckligt av vad som såg ut att vara torkad choklad, hon tog upp en av städhandskarna i rygsäcken och la den ovanpå den största fläcken och satte sig.

Väskan gled ned från hennes knän och slog i golvet. Hon vinglade till. Det hade känts onödigt att inte dricka upp all Thomas sprit nu när omständigheterna var som de var. Vodkaflaskan hade hon först lämnat på köksbordet, tom. Men även om modern var död kunde hon inte lämna en tom spritflaska framme på det sättet. Vad skulle oväntade gäster tycka och tänka? Innan hon låste dörren gömde hon den bakom den gröna sophinken under köksbänken.

Men hon visste i ärlighetens namn inte vilka eventuella oväntade gäster skulle kunna vara. Ulla kanske. Om tanten övermannades av omsorg om en moderslös dotter. Anita kanske. För att försäkra sig om att det inte skulle kännas obekvämt att jobba tillsammans, att stå bredvid varandra mellan samma gulgråa hyllor och sortera allt från Mensboken till Lars Ahlins Estetiska essayer. Medan Thomas låg naken hemma i Anitas säng med Evas lapptäcke över sig.

Hon lutade sig mot sätet.

Bussen frustade och pyste, tanterna längst fram skrattade, farbrorn bak började hosta illa och utdraget.

Hon flyttade väskan från golvet till sätet bredvid sig, tog av sig skorna och drog upp fötterna framför rumpan. Thomas kudde tryckte hon ihop i mitten så den blev långsmal, försiktigt kilade hon fast den mellan det kalla fönstret och sin kind. Den luktade honom.

Hon blundade och insåg att modern haft samma sorts mjällschampo som han. I alla fall de sista åren som hon hade lite hår kvar, före peruken som hon tvättade i diskhon med grönsåpa. Lukterna killade i minnet, petade runt bland skärphögarna av bilder och scener. Nu var de båda borta, på olika sätt. Men lika fullkomligt. Den ene låg kanske fortfarande kvar i en främmande säng med morgonstånd och undrade om Anita skulle gå med på ett förmiddagsknull.

Hon smetade inte bort tårarna när de rann ned mot örngottet. Bussen hoppade och skakade. Nu hade hon gråtit två gånger på ett dygn, druckit mer än på flera år. Och

modern vad död. Thomas hade tagit fulväskan och gått. Maria fanns i ett annat land med en fin engelsman.

En tanke trängde sig fram som lösbajset genom analöppningen: om två dagar skulle hon fylla år. Ensam.

2.

1975

Modern arbetade utan glädje som städerska på skolan när fadern försvunnit och Maria slutat ha blöja. De första åren passade granntanten dem när modern var borta. Hon hette Everts-Karin och var blind på det högra ögat. Det stirrade rakt fram och var alltid täckt av en vit hinna. Hon sa inte mycket, satt mest i köket och nynnade för sig själv. Ofta något från Svensktoppen.

När Eva blivit äldre hörde hon på byn att man gärna dryftade Everts-Karin och hennes son. En argsint unge som blivit till utan att någon karl på bygden tog ansvar för det när granntanten var över 35 år fyllda. Hon födde honom hemma och där höll de oftast till, hon och sonen Lars-Bengt.

Det hände att det inte bara var gubben Larssons häst som noga följde vad Eva och Maria gjorde när de var utomhus och lekte. På somrarna och innan frosten och snön kommit kunde Eva se tofsar av Lars-Bengts långa ljusorangea hår, som fradgan i forsen nedanför vattenfallet stod det ut runt hans huvud. Han smög efter dem när de lekte på lägdan i långgräset, fast de inte fick för modern. Bara Marias lockar som hoppade upp och ned syntes över täcket av rödklöver, renfana, röllika och småblommiga prästkragar. Hon skrek när hon sprang, Eva ropade högt: vem har gömt Maria?

Modern såg på deras byxor att de sprungit bland blommorna. Det var enda gången de fick ha byxor, på bygden skulle de alltid ha kjol eller klänning.

När byxorna tvättats från grönska fick Eva hänga dem på linan som spänts mellan björkarna vid vedboden. På marken hade något grävt små, djupa hål och fyllt dem med metallflisor. I solljuset gnistrade bitarna som guld eller andra skatter. Bakom det förvridna äppelträdet lutade sig Lars-Bengt fram och tittade på henne när hon petade bland flisorna med en pinne från björken.

Ibland växte högar av sten upp under natten, ofta vid hennes cykel, eller utanför hennes och Marias rum nedanför fönstret. Hon mätte en gång en stenstapel med moderns måttband, den var nittiåtta centimeter hög och föll ihop först när hon sparkat ett par gånger på de nedersta stenarna.

Modern slutade be Everts-Karin om barnpassning och i stället fick kusinen Inger ta bussen ut till dem, den stora rumpan svajade fram och tillbaka under kjolen när

hon kom gående från vägen. Inga hål grävdes mer i marken och Eva såg inte till Lars-Bengt mer.

När både Eva och Maria var stora nog att gå i skolan fick de klara sig själva. När modern eldat pannan varm ställde hon sig i köket, gjorde några skidstakningstag med armarna uppsträckta mot taket, svingade nedåt, upp och ned, sedan på tå, sträck upp, sträck ned. Hon påstod att det skulle göra henne piggare på arbetet när Eva försiktigt frågade vad hon gjorde.

Sedan gav hon sig i väg, ofta med höga suckar och kaffe som skvätt ut över hela köksgolvet. Eva väckte Maria, värmdde gröt och såg till att alla skolböcker fanns i ryggsäckarna av tunt tyg. Innan de gick till bussen torkade hon bort kaffebläckarna och tömde sumpen från kokpannan i vinbärsbusken vid trätrappan upp till huset.

En marsdag kom modern inte hem som vanligt på den röda monarken med ljusbrun sadel och trasig dynamo utan i rektorns snöskitiga vita Amazon med en buckla fram på vänster sida. Modern satt kvar en lång stund med båda händerna på ratten när hon parkerat framför det lilla huset. Eva hörde det egendomliga ljudet och tittade ut genom köksfönstret. Maria satt på golvet och lekte med tygdockan hon fått från tant Inger.

Den grå röken från bilens bak blåste framåt och modern tycktes sitta i ett moln. Det gick lång tid, Eva visste inte hur länge. Tygdockan tappade en arm, Maria började gråta och Eva lagade den med nål och tråd från den dammiga sykorgen. Modern satt kvar tills bara ljuset från månen lyste upp gården.

Egentligen var det med bilen det började. Modern berättade aldrig varför, men hon körde bilen fram och tillbaka till skolan efter den dagen. Cykeln stod lutat mot vedboden och förrymda slyn sköt upp mellan ekrarna. När de handlade på Domus inne på byn åkte de i bilen. Varje lördag. Var det för kallt ute vägrade den starta och dörrarna tjorvade, ville inte öppnas. Var det varmt brände de sig på den svarta galonklädseln.

Eva väntade sig att rektorn skulle komma och hämta tillbaka bilen, men det hände aldrig.

Moderns suckande övergick till ojande, kaffet skvätte ut tillsammans med brödsmulor och smörklumpar och hon slängde igen dörren så att kalendern från 1960 svängde fram och tillbaka på sin spik i köket.

När sommarlovet kom och det pratades om att rektorn skulle flytta till Östersund med sin familj och en ny skolledare skulle komma till det nya året ägnade modern en solig timme med att spotta på bilens framruta och sparka på gummihjulen. Eva drog med sig Maria in till sovrummet och läste högt ur Tummelisa. De hade fått den av tremänningen Malin, tant Ingers dotter. Hon hade tappat den i en vattenpöl och när den torkat hade hela boken vridit sig till en skålform. Eva fick bända upp sidorna med naglarna medan hon hörde moderns dova vrål genom väggarna.

Sommaren gick. Modern låg ofta på pigsoffan i köket och mumlade. Eva tyckte ibland att mumlandet lät som ett namn. Samma namn som rektorn hade, vars bil nu stod ute på deras gård.

Maria brände sig över hela ryggen på brännässlor och Eva samlade blommor som hon pressade torra i moderns tjocka bibel.

Modern körde dem till badhuset en kväll i september med Amazonen. Det var ovanligt. Eva tog Maria i handen, betalade för dem i den lilla kuren i korridoren som ledde fram till omklädningsrummen. Gick in i damernas, tog av de för små skorna och låste in kläderna i ett av de smala skåpen vid väggen.

Det svarta golvet i duschen var blött och kallt, Eva ställde sig under vattenstrålarna och efter en stund greppade hon tag om Marias hand och drog henne till sig. Maria ropade till när det kalla vattnet träffade henne på huvudet och hon ryckte undan sin hand. Hon knyckte till så hårt att hennes lilla kropp krängde framåt, Eva tappade greppet och Maria föll och slog i stengolvet. Det högra ögonbrynet sprack och hon ylade gällt.

Eva lät henne ligga på golvet en stund. Hon hade en ny baddräkt som modern hittat på marknad i församlingshuset. Den var svart och med korsad rygg. Ingen skulle få se den nu.

Hon böjde sig ned och tog ett tag om livet på Maria och slet upp henne på fötter. Var tyst nu unge! sa hon.

Maria drog in snor och vatten i näsan och tjöt ännu högre.

Så ja, så ja, sa Eva och flyttade sina händer från hennes midja till hennes axlar och kramade henne. Maria hulkade och det kom blod på Evas baddräkt.

Så ja, så ja.

De gick tillbaka ut i omklädningsrummet.

Modern skulle hämta dem en timme och tio minuter senare.

De klädde sig och Eva höll toapapper mot Marias panna medan hon torkade hennes hår med tant Ingers gamla gula handduk. Papperet blöttes upp och tunna bitar fastnade bredvid Marias ögonbryn. Eva skrapade försiktigt bort dem med nageln, de föll ned och fastnade på Marias stickade tröja.

En kvinna kom in i med en blå tygpåse i ena handen. Hon tog av sig skorna och satte sig på träbänken bredvid dem.

Va ha hänt mä en dänna då? sa hon och pekade mot Marias öga.

Hon ramlade i duschen, sa Eva.

Hon strök försiktigt fingrarna genom Marias hår för att få bort trasslet ur de blonda lockarna. Maria hade slutat gråta men hon var röd på kinderna, som två runda röda snöbollar under varje öga.

Vars har ni morsan då?

Hon hämtar oss snart, sa Eva och ställde sig med ryggen mot kvinnan, rättade till Marias tröja i halsen, den långa kragen veckade sig. Kvinnan luktade tobaksrök och något starkt, som moderns ättika.

Så ni är själv här? Och lilljänta har slagit opp ansikte?

Kvinnan skakade på huvudet och drog av sig byxorna. Eva hann se att kvinnan inte hade några trosor på sig medan hon ledde bort Maria till dörren. Det var bättre att de satt i korridoren och väntade.

Det var tyst och stilla i den trånga gången. De satte sig på golvet längst bort från ingången, bredvid dörren till herrarnas omklädningsrum. Maria petade på ögonbrynet så blodskorpan smulades sönder, Eva smällde till henne på handen och hyssjade henne när hon började snyfta. Ovanför kuren, där de betalat för badet som aldrig blev av, satt en pinne och längst ut på den en stor klocka med repig plastskiva framför de svarta visarna.

När det gått en halvtimme somnade Maria med huvudet mot Evas axel. Flera pojkar som hon visste gick i några klasser över henne gick förbi, de tittade på dem men sa ingenting på väg in i omklädningsrummet. Kanske skulle de träna i gymnastiksalen. Fler kom, ytterdörren öppnades och stängdes, kall luft kröp fram efter golvet till deras ben, in under kjolarna och upp i mörgen. Marias andetag var vita när de pressades ur hennes näsa och Eva la sin halsduk över henne. Det kom

vuxna också, pappor som gick med sina söner. Men inte heller de sa något. När visarna pekade på halv sju väckte Eva Maria och de gick ut till parkeringen.

Modern satt i bilen med pannan mot ratten. Hennes tunna, vitgula hår hängde nedåt som spretande höstrån. Maria sprang fram mot bilrutan och knackade på fönstret. Titta mamma, jag har blodat, sa hon och pekade med fingrarna mot ögat.

Modern tittade upp, hon såg ut som hon badat på eget håll, ansiktet var rött och rynkigt och ögonen mer röda än vita.

Va ha ni gjort? frågade hon när hon öppnade dörren.

Hon ramla i duschen, sa Eva som stod kvar en bit bort vid sidan av bilen. Det spände i hennes mage och bultade i bröstet.

Men lilla gumman, sa modern och satte sig på huk och tryckte försiktigt på Marias ögonbryn.

Eva skrek åt mig, sa Maria och knep ihop ögonen.

Modern sa ingenting, hon tog Maria i handen, gick runt motorhuven och föste långsamt in flickan i bilen på platsen bredvid sin egen. Sedan satte hon sig bakom ratten igen. Det började regna och långa droppar av vatten rann nedför vindrutan.

Eva gick med orimligt korta steg fram till dörren bakom modern, klämde om handtaget och tryckte nedåt, men dörren verkade ha limmats igen av segt julknäck. Hon försökte igen, och en gång till. Men dörren förblev stängd.

Modern slog med handflatorna mot ratten, vräkte upp sin dörr och ställde sig bakom Eva. Hon knuffade henne åt sidan och ryckte upp dörren.

Så där, kan du hopp in nu så vi kan fara hem? Det är väl tillräckligt många som har sett det här blodvitet och kan vältra sig i hurdan mor ni har, fräste hon.

Eva satte sig kvickt ned på sätet och vred sig åt sidan för att dra in den långa halsduken som räckte ned till marken och redan var kornig av grus och sten.

Hon såg sömmen på moderns utsvängda byxor under dörren innan hon hörde smällen.

Evas lillfinger och ringfinger på den vänstra handen fastnade mellan metallerna och regnet bytte skepnad till snö. Det var Maria som skrek först när Eva tuppade av och modern lamslagen stod kvar utanför bilen med handen på dörrens handtag.

Kanske var det så allt började.

Hon kom inte ihåg det, men Maria sa efteråt att när modern försiktigt öppnade dörren föll de två fingrarna ned på backen och modern sa inte ett ljud när hon tog upp dem och virade in dem i Evas halsduk och bad Maria att försiktigt hålla dem medan de körde till doktorn.

Eva låg i baksätet, modern hade lagt henne på sidan. Maria sa att hon kunde se dreglet som rann ur Evas mun när hon vred sig och tittade bakåt med fingrarna i famnen.

När de lämnade sjukhuset nästan en vecka senare, Eva med tre fingrar på den vänstra handen och två odugliga stumpar hopsnörda med stickande och kliande stygn, hade modern klippt av sig det långa håret hos sjukhusfrisören och såg ut som om hon drabbats av löss.

Sjukhuset låg i Sundsvall, den stora staden, och de andra barnen som låg i Evas sal var alla kortklippta till axellängd, även deras mammor. De såg alla ut som pojkar, tyckte Eva.

När de kommit hem och hittat små, hårda pluttar av råttbajs i kökets alla hörn klippte modern av Marias lockar och Evas tunna, raka hår. Den gången var det också bara Maria som skrek.

Ett år senare, en vecka innan Evas elfte födelsedag, hade modern skickat henne till affären för att köpa mjöl och blodpudding efter matematiklektionen medan hon själv hade skolbiblioteket kvar att städa.

När Eva passerat Jansson som alltid låg på bänken utanför Domus och sov, invirad i en grön jacka där fodret ramlat ut genom stora revor som inälvorna på en slaktad gris, var det någon som drog i hennes jackärm.

Det var en lång och skäggig man.

Hon slet åt sig armen.

Eva? sa mannen.

Hon kände det först på lukten. Metall och skog. Unket och rökigt. Det var fadern.

Utan att tänka efter la hon armarna om sig, den vänstra skyddad av den högra, och backade ett par steg.

Hon mindes moderns ord: den där karlsloken är int klok, det var lika bra att bli av med en.

Det är jag Eva, det är Karl, sa han.

Han ställde sig med händerna i byxfickorna, utan jacka men med en lång stickad väst med snöre knutet i midjan. Eva hade bara sett kvinnor bära sådana västar tidigare.

Hej, sa Eva.

Hon kom inte på något annat att säga.

Är du själv? frågade han.

Mamma är och städar, sa Eva.

Jajamen, sa fadern.

Det bubblade och vred sig i hennes mage, hon blev varm under mössan på pannan och saliven verkade inte räcka till. Kanske var det kylan.

Du har blivit stor, sa han.

Jo, sa hon.

En biltuta tjöt någonstans, mannen ryckte till och drog upp ena handen ur fickan.

Hinner du sitta ned en stund, sa han och pekade med handen i riktning mot bänken bredvid den snarkande Jansson.

Jo då, sa hon.

Han gick först och satte sig.

När hon hasade ned bredvid honom kändes det som om hon skulle bajsa på sig, det stormade i magen och hennes händer skakade inuti vantarna.

Jag har hört om fingran, sa han.

Kanske såg han skakningarna tydligt. Hon sa ingenting.

Får man se? frågade han.

Hon skakade på huvudet. Hon visade stumparna så ofta, för främmande och okända. Alltid med moderns tårfyllda historia om otur och felaktigt monterade bildörrar. Om oförståelsen och obarmhärtigheten hos försäkringsbolag som bara tjänade kapitalets intressen.

Gör det ont?

Nej, svarade hon.

Det var på nätterna som pirrandet och bultandet satte i gång. Men det höll hon för sig själv.

Jajamen, sa han.

De satt en stund utan att tala. Jansson hade vaknat och vankade i väg över det frostiga torget mellan Domus och affärerna på andra sidan. Vitt fluff föll från hans jacka ned på gruset.

Är det bra med en Maria? Och mor, mår na bra?

De mår bra, sa Eva.

Går're bra i skola?

Ja då, sa Eva. Jag skriver bra, och tecknar bra, säger fröken.

Mannen log genom skägget, en av framtänderna saknades och de tänder som fanns kvar var gulsvarta.

Han drog upp en ljusblå näsduk från fickan och snöt ut en stor snorboll ur ena näsborren. En del av det gulvita slemmet fastnade i mustaschen. Näsduken var trådig med stora hål i tyget.

Han tittade en stund på snoret, vek ihop duken och tryckte ned den i fickan igen.

Har mor berättat hur vi träffades? sa han.

Eva skakade på huvudet, tänkte att det var en konstig fråga. Hennes mage hade lugnat sig, nu tryckte enbart små fisar ut sig från hennes rumpa.

Han hade hittat henne utanför Domus, sa han.

Hon hade suttit på en träbänk under en stor lönn en varm junidag. En likadan bänk som de satt på nu, han och Eva. Men då fanns det träd på torget.

Det var innan de fick den där mjölsjukan och blev alldeles vitprickiga, sa han.

Han blundade och drog in luft i näsan så håren över läppen reste sig uppåt.

Träet på sittbrädet var sprucket, färgen bortflagnad och fåglarnas vitsvarta skitfläckar gick in i varandra, ovanpå varandra i lager som oljan på Jesus-tavlan i församlingshemmet, sa han.

Eva försökte framkalla en bild av modern där hon satt på bänken, men sneglade på mannen som satt bredvid henne. Nu såg hon att han inte hade några skor på sig. Bara stickade gråvita tjocksockar. På den ena stortån satt ett rosa tuggummi. Det gick nästan att se märken av tänder i smeten.

Hon måste ha gått förbi en åker där bonden var i färd med att gödsla, hon luktade fränt och illa när jag gick fram till henne. De ljusa hårstråna på skallen var nästan genomskinliga. Hon lyste som en lucia i solen, sa han.

Eva hade aldrig fått vara lucia. Maria däremot fick vara det varje år. Med eller utan långa lockar, det verkade inte spela någon roll.

Biltutan bölade igen, tuut tut.

Han berättade att han hade satt sig ned bredvid henne. Långsamt, som man gjorde för att inte skrämra rådjur ute på lägdan. Hon hade slagit ihop sina skor, pang sa det när träklackarna smällde mot varandra.

Och så skrek hon aj och drog av sig skorna och slängde dem bortåt rosenrabatterna, sa han.

Eva funderade på om modern skulle börja undra varför hon dröjde. Om hon skulle komma gående till affären med bokdamm på städkläningen och se henne sitta med fadern. Den oduglige. Vad skulle hon göra då?

Jag gjorde som jag brukade göra, jag satte mig ned med benen under mig, grässtråna stack som knappålar genom byxorna och petade hål på knäskinnet. Och väntade. Så gjorde jag med min mor. När hon pinades av smärta, när hon fnös och grymtade men inget sa satte jag mig bredvid och väntade. Förr eller senare fann hon alltid orden. Fann meningarna för att beskriva situationen som hon kände den, sa han.

När han berättade lyfte han ibland händerna för att visa hur det var, hur han suttit, hur hon kastat sina skor. När han gjorde det skramlade det under hans väst, som tablettorna i burken hon fått av doktorn när de försökt men inte kunnat sy tillbaka hennes söndertrasade fingrar. Men tablettorna gjorde henne snurrig och illamående. Hon hade gömt dem under en sten i skogen när modern sov på pigsoffan med Maria i famnen.

Fadern skrattade plötsligt, som om han tänkt på något mycket roligt.

Så lutade hon sig bakåt och höll upp benen, blottade sina nakna, vita fötter mot mig, sa han. Jag såg att det under hennes fötter växte ett tiotal små vårtor. De växte inåt och var hårda och mörka. Jag tog fram kniven och skar försiktigt med spetsen kring ett öga av hud. Hon skrek gällt, greppade en näve eklöv och stoppade in dem i munnen, sa han.

Eva undrade om hon skulle resa sig upp och springa in i affären och snabbt samla ihop sakerna hon skulle köpa. Hon kände på sidan av jackan, mynten hade lagt sig bredvid varandra som en hård liten rulle.

Jag grävde runt om vårtan, den var nästan torr nog att ramla bort av sig själv. Den var djup, hudrester som liknade rötter, långa och vridna, följde med och kvar blev bara ett hål in i trampdynan. Din mor kved och det luktade nästan som i naveln, sa han.

Eva bet på läppen, så äckligt. Det kanske inte var hennes far, som han sa, utan en galning. Kanske en sådan där karl som varit instängd på anstalten i Viskan. Tänk om han var en sån där som tyckte om barn på ett förbjudet sätt?

När är jag född? sa hon, nästan som i ett rop.

Han kom av sig och tittade på henne med öppen mun. Lite dregel rann från ena mungipan.

Nu snart, om några dagar? sa han.

Om en vecka, sa hon.

Han nickade.

Evas mage knorrade ljudligt, men han verkade inte höra det.

Jag fortsatte skära och dra bort de andra vårtorna. Jag hade gjort detsamma på min moders fötter. När jag var klar spottade hon ut löven, tackade och sa att hon nu kanske skulle kunna gå igen utan att det gjorde ont. Jag drog av knivseggen mot gräset, det satt fullt med vita hudflikar på metallen. En brunraggig hund kom viftande med svansen och nafsade bland vårtresterna. Ät inte det där, sa jag då. Dumhunn.

Mannen skrattade igen.

Men hunn åt vidare i alla fall. Jag frågade om hon inte ville följa med mig hem, jag sa att jag hade god hand med vårtorna. Och att det är ett levnadskraftigt virus som skapar vårtorna, får det fäste brukar det inte vilja släppa, sa han.

Skrattet tystnade. En kall vind drog igenom maskorna i hennes mössa. Fingerstumparna kliade.

Eva väntade, men han sa inget mer.

Följde hon med då, följde mamma med dig hem?

Han suckade.

Jo, nog gjorde hon de. Och jag tror hon avskydde vareviga dag sen, sa han.

Eva såg att någon kom gående från skolbyggnaderna. Som en svart vandrande pinne på håll. Kanske var det modern.

Mannen reste sig.

Det var fint att se dig, jätungen min, sa han och gick.

Med ryggen mot Eva såg hon att han haltade och gick med kroppen vriden till vänster.

Det var inte modern som kom. Eva hann handla och gå tillbaka till skolbiblioteket medan modern fortfarande var i gång med våttorkningen av hyllorna vid barnböckerna. Hon sa ingenting om mannen, fadern, som hon träffat på en bänk utanför Domus. På samma sätt som modern själv kanske en gång gjort. Fast utan vårtor.

En vecka senare, på Evas födelsedag ringde tant Ingrid och berättade att fadern skjutit sig själv i ansiktet med hagelbössan framför den öppna spisen i kojan vid den gamla grusgropen. Där hade han bott sedan han lämnat dem. Kojan låg inte mer än tjugo minuter från moderns hus, om man gick raskt genom skogen.

3.

1995

Hon gick direkt till skolan när bussen stannat. En sträcka på ett par hundra meter. Snö och regn blåste runt i luften, ryggsäcken skavde mot ryggen, en kråka skrek från ett blankt tak till ett hus hon inte kände igen. Det låg mellan åldringshemmet och förskolan. Kanske var det ett hus för människor i tidevarven där emellan.

Hon hade fått veta av Malin var modern hittats. När bussen stannat för att tanka i skarven mellan Hälsingland och Medelpad hade hon ringt från en automat. I plånboken låg ett telefonkort med reklam för ett sötningsmedel. Hon hade köpt det när hon och tanterna från biblioteket åkt på kulturresa till stadsbiblioteket i Uppsala. Hon hade ringt hem till Thomas två gånger under tanternas pink- och kaffepauser och det fanns minuter kvar att använda.

Malin hade svarat på den sjätte signalen. I bakgrunden skrek en bebis, porslin eller möjligen keramik skramlade och sprack, en hund ylade. Malin lät hes som hon brukade. Hon förklarade utförligt var modern legat: huvudet mot norr, vänster arm mot skolan, cirka två meter från lyktstolpen som något kört på så att grön färg fastnat mot den rundade metallen.

Eva kände igen sig. Grinden, den som alltid gnisslat. Staketet var däremot av nytt nät i järn. Lampan i lyktan verkade vara original, den var mer svart än genomskinlig. Inga ungar var ute, men hon hörde rop och skratt inifrån den låga byggnaden innanför staketet.

Lite snö hade lagt sig som tunna hinnor här och var på asfalten. En rosa, grovt stickad högervante låg bredvid ena grindstolpen.

Hon gick runt i en cirkel: tre kottar, en större sten, två tuggummin, en pöl i snön som kunde vara hundkiss, en missfärgad tioöring. Inga spår efter modern, vare sig före eller efter döden.

Så det var här det slutade, tänkte hon, och satte sig på huk och tittade med halvslutna ögon ned på marken. Där på den hårda asfalten hade det tagit det slut.

Magen klagade, en sur uppstötning trängde sig upp genom halsen och fyllde munnen. Hon hostade och spottade, smak av vodka som inte fullt ut genomgått matsmältningen frätte mot halsmandlarna. Spottandet övergick till tjöjningar, hon andades med öppen mun för att mota ned kommande spyor.

Går det bra?

Hon ryckte till, reste sig upp, snöflingorna hade växt och föll tätare, en flinga la sig i hennes ögonbryn och rann ned i ögat. En man bredvid henne hade ett lager av vitt ovanpå sin blå mössa.

Är det du, Eva?

Hon drog med handen över munnen för att få bort slem och saliv. Mannen var jämnlång med henne, smal nedtill och bredaxlad upptill, bar en jacka med Brynäs-emblem och blå jeans med en svart fläck på ena låret. Kanske var det hydraulolja.

Peter?

Hon sträckte på sig.

Han tittade på henne en stund. Han höll en plastpåse från Shell i ena handen.

Det var länge sedan, sa han.

Jo, sa hon.

Dörren på huset innanför staketet öppnades och barn vällde ut i färgglada overaller.

Jag hörde om na'Ulla. Jag beklagar, sa han.

Tack, sa hon.

Så du är hemma?

Jo, jag ska hem till gårn nu tänkte jag. Jag ville bara se först. Se där hon..., ja.

Han nickade.

Hon undrade om han egentligen förstod vad hon menade.

En liten flicka med gul mössa i handen och grönt snor under näsan sprang fram till grinden.

Det är min Stina, sa han och gick fram och öppnade.

Den lilla flickan tog hans hand och tittade upp på Eva. Hennes lugg var för lång och hängde ned över det ena ögat. Ett öga lika brunt som Peters, som sönderkokad choklad.

Ska vi inte fara hem pappa, sa hon och drog i hans hand.

Ja Stina, vänta lite, sa han och ställde ned påsen på backen och klämde fast den gula mössan på hennes huvud.

Ungen böjde sig framåt och smetade ut snoret på Peters ben. En långsmal gulgrön linje fastnade ovanför den svarta fläcken.

Jo. Vi kanske skulle, ja nu när du är hemma, sa Peter.

Eva svalde, ett annat tryck i magen pulserade. Inte helt oskönt.

Men pappa, sa barnet och drog i hans jeans.

Trevligt att ses, sa Eva.

Han stängde sin öppna mun, bet ihjäl frågan.

Flickan var på väg bort, hennes vänstra stövel klafsade i snön. Kanske hade hon inte fått i foten ordentligt.

Han började långsamt gå efter henne.

Peter, din påse, sa Eva och tog upp plastkassen och räckte den mot honom. Han tog emot den och hon höll kvar i det vita handtaget av plast. De höll i påsen, i varsitt handtag och tid gick. Plasten som varit kall blev långsamt varm, allt genomskinligare när den tånjdes mellan dem.

Barnet skrek.

Medan hon släppte taget och han utan brådska vände om kunde hon inte låta bli att stirra på strimman av snor bredvid hans skrev.

Flickan ropade om pannkakor och blåbärssylt.

Bussen mot gården skulle gå om tjugo minuter. Hon hade tur. Nästa rutt gick fyra timmar senare och var samtidigt den enda skolbussen åt det hållet. Hur många snoriga ungar skulle det inte finnas där.

Hon gick över torget där hon träffat sin far för sista gången. Alla bänkar var borttagna. Systembolaget var kvar. Det hade gått tio månader sedan hon senast var hemma. Hemma och träffade modern.

Hon drog upp luvan som fastnat under ryggsäcken och drog ned den så långt det gick i pannan. Hon handlade snabbt två flaskor Explorer på bolaget, det var ju ändå fredag och hon hade ingen hon behövde uppföra sig för längre; en kartong tunnbröd, smör, mjölk och en påse pytt i panna från Domus. Hon mötte ingen hon kände. Hon undrade om barnet skulle få pannkakor eller om Peter skulle laga något annat, tjälknöl kanske. Men det skulle ta för lång tid. En god tjälknöl krävde minst ett dygn. Hon ville minnas att han tyckt om att jaga. Men det tyckte alla killar i klassen om.

Hon packade allt i ryggsäcken, det fanns fortfarande plats kvar. Tunnbrödet knastrade när kartongen klämde in sig bredvid mjölken.

Hon skakade och händerna hade ingen mänsklig färg kvar, snarare som en griskultings, naglarna var vitblåa som vattnet i anglingshålen en mulen dag på isen.

Hon drog upp de ljusst grå vantarna och förde in fingrarna och stumparna. Peter hade haft en grå mössa på vintrarna under högstadiet, den hade varit stickad med en mustig röd linje längst ned mot resåren. Hans vågiga mörka hår hade spretat fram under den.

Hon hade inte tänkt på Peter, och verkligen inte på hans mössa, på många år. Det var en egendomligt tydlig bild, Peter som pojke med grå mössa. Han hade varit kort, nog bland de minsta i klassen. Hon försökte se sig själv i den åldern men lyckades inte. Hon förblev en vitskimrande skugga, en snösörja bakom ögat. Däremot var moderns siluett knivskarp, där hon satt i Amazonen och väntade utanför skolan dagar då hon fått för sig att skolbussen var besudlad av löss i miljoner. Hon ville inte att Marias lockar skulle föra med sig de blodsugande insekterna hem till huset. Evas hårstrån var för vecka och oansenliga för att bära löss, sa modern. Det skulle Eva vara tacksam för.

Någon hade kört in på gårdsplanen. I snön syntes tydliga spår av en bil, eller möjligen en pickup. Det kunde så klart vara postbilen, eller någon som kört fel. Men där spåren var som djupast, nästan vid bron, kunde man se fotavtryck. Stora skor, karlskor.

Vid vedboden stod det som fanns kvar av Amazonen. Modern hade inte kört bil de sista åren, hon hade skylt på lågt blodtryck och svimningsrisk.

Bilen var mer gråsvart än vit, på ena sidan löpte flera djupa repor intill varandra, som om modern någon gång kört för nära en högaffel på tvären. Det fanns inga däck på bilen, Amazonen stod på de rostiga hjulnaven. Eva ville minnas att det funnits gummidäck under den när hon senast varit hemma.

Hon gick runt bilen till vedboden. Det hade varit en ståtlig bod en gång i tiden. Nu fattades ett gångjärn och dörren hängde snett, träet hade murknat och fallit av och gliporna mellan brädorna hade vidgats av värme och fukt om vartannat. Eva tryckte dörren åt sidan och kände med den högra handen ovanför dörrkarmen på insidan av skjulet. Nyckeln hängde fortfarande där, i ett tjockt rött yllegarn. Reservnyckeln. Förmodligen visste Maria inte ens att den fanns där.

Hon tog av sig vanten och kände den kalla nyckeln i handflatan. Plirade och synade den närmare: där på metallen fanns moderns fingeravtryck, och hennes, kanske till och med faderns, någonstans i de understa lagren.

På stora vägen dundrade en timmerbil förbi. Små bitar av bark och flis virvlade runt när ekipaget försvunnit. Eva tittade upp mot huset, det oansenliga. Men när hon stått och sett upp mot det som liten hade det verkat stort som ett slott. Eller fångelse.

Ryggsäcken tryckte mot hennes skulderblad. Snöflingorna svällde och kom tätare.

Text om huset, modern, Peter, sönderskjuten servis och mer sprit.

4.

1995

Vill du verkligen veta, sa Peter.

Ja, jag tror det, sa Eva.

Han gned stumparna på hennes vänstra hand, masserade huden i cirklar. Det pirrade i hennes tumme när han gjorde så.

Det började på en torsdag, sa han. På eftermiddagen.

Jasså, sa hon, och tänkte att mycket börjar på en torsdag. Eller slutar.

Jag ska försöka berätta som det var, som jag hade gjort om jag vart i ett förhör, sa han.

Men då hade du ju vetat vad du skulle hoppa över för att komma undan, sa hon.

Det är inte så jag menar, sa han. Låt mig berätta så kan du avgöra sedan.

Gnuggandet på stumparna ökade, föll i takt med den dammiga pendelklockan.

Mot fönsterglaslet slog haglet nästan lika regelbundet, som popcorn av is.

Han sa: Mätaren utanför köksfönstret visade minus sju grader. Jag fick slå på den med vanten för att snön skulle ramla av så att jag kunde se siffran. Frun, ja Linda, var inne och tvättade. Vi skulle äta kåldolmar. Det var tyst på gatan, ingen annan var ute förutom jag. De flesta där var pensionärer och hade söner som kom med maskiner och traktorer. Jag minns att gatlamporna spred ett varmt, orange sken som blev rosa i snön.

Han slutade polera hennes stumpar. Stirrade mot väggen framför moderns säng. Kanske tittade han på affischen som hängde där. Ett högt snötäckt berg bakom en förgrund av blått vatten och en smal stenig strand. En röd hink stod på stranden, full av något som inte gick att uttyda där de låg. Men det gnistrade. Som guld.

Han drog efter andan.

Mamma var så glad åt att vi flyttat in på Granglântan, det var ett fint område, sa han.

Det sa alltid mor också, sa hon.

Jag tog det värsta med släden, hämtade därefter skyffeln från garaget. När jag tog ned den lossnade spikarna som hållit den uppe, slog i betonggolvet, och klirrade, klirrade. Klirrade.

Han grimaserade, höll sig om magen. Hon smekte honom över kinden och han log. Eva undrade om han fortfarande kände sig berusad eller om det bara var

bakfyllan, hans händer skakade och han luktade som spolarvätska ur munnen. Eller var det ovanligt stora mängder tandkräm? Hon visste inte.

Linda öppnade dörren och ropade att tvättmaskinen läckte igen, sa han. Det hade runnit in under bänken, blött ned mattan och börjat äta sig igenom golvlisten.

Hennes rop var så gällt, så skärande i öronen.

Han vickade lite på huvudet.

Men det sa jag aldrig till na, sa han och klappade på Evas nakna lår med handen.

Jag böjde mig ned mot snön och tog några spadtag med skyffel. Varsamt, riktigt långsamt vände jag av de vita klumparna i drivan. Linda slängde igen dörren, snön på bron vibrerade av smällen. Jag skottade ned mot vägen, hackade och högg i vallen som plogbilen rest. Hackade och högg.

Eva lutade sig mot hans axel, nickade och hummade.

Linda kom ut i bara kängorna och nattskjorta. Är det inte dags att komma in nu, frågade hon. Jo, visst, sa jag, jag ska bara ta lite vid brevlådan också.

Linda stod kvar ute i snön, hon hade armarna i kors under bröstet, hennes andetag spred rök runt hennes huvud.

Tvättmaskinen, sa hon.

Tvättmaskinen, sa jag.

Det är inte bara den, sa hon.

Nej, svarade jag.

Det är diskmaskinen, toalettstolen som inte går att spola, tevbänken som är upprest med en hög böcker, kaminen med det spruckna glaset, sa hon.

Ja, sa jag.

Ska du inte komma in, sa hon.

Jovisst, alldeles strax, sa jag.

Eva satte sig upp, det värkte i svanken och nacken var stel. Hon lutade huvudet åt vänster och en kort melodi av knakanden och knäckanden från ryggrad och senor fick honom att tystna. Hon flyttade sin hand till hans mellangärde, tryckte försiktigt ned den mot hans kön. Han var hård igen.

Fortsätt berätta, sa hon.

Linda stod kvar ute. Sa: Kåldolmarna får jag väl göra i mikrovågsugnen, spisen la av nu på förmiddagen, Det bara sprakar när jag vrider om ratten.

Ja visst, svarade jag.

Linda slängde igen dörren, smällen ekade i kylan.

Jag skottade. Svetten rann bak i nacken, jag blev blöt på ryggen, skjortan kladdig under jackan. Jag skottade. Plogbilsvallen var hård och tung. Jag fick hacka sönder den i mindre bitar innan jag kunde skyffla bort den. Hacka, hacka, hacka. Linda knackade på köksfönstret. Jag vinkade tillbaka.

Eva gned sin hand över täcket, över hans hårdhet.

Linda höll undan gardinerna, visade upp vattenkokaren. Sladden var lagad med silvertejp, nu hade kontakten lossnat. Hon skakade på huvudet. Jag vände mig med ryggen mot fönstret. Jag började skotta mot åkern på andra sidan vägen. Det kunde ju vara bra, om man behövde gå dit någon gång, tänkte jag.

Eva kände på tyget runt täcket med stumparna. Det var turkost och strävt, nästan ovilligt att forma sig efter deras kroppar. Hon undrade om det var nytt, om det var påslakan modern köpt på postorder från Småland. Som hon hämtat ut på postkontoret i byn. Om det var det sista hon beställt hem innan hon dog.

Det var olikt henne att kosta på sig sådana bekvämligheter.

Jag skottade, sa han. Träskafte på skyffeln knäppte och gnekade när jag stack ned det i snön, handflatorna brände och sved.

Varför slutade du inte, sa Eva och plockade bort ett mörkt hårstrå från örngottet. Grep det med tumme och pekfinger och släppte det ned på golvet.

Det ligger inte för mig, sa han. Det började blåsa. Björkarna vid grannhuset bugade sig bredvid mig. Den översta, torra snön på åkern reste sig och flög iväg. Månen syntes inte längre. Linda kom ut iklädd min arbetsjacka och gummistövlar. Snön ute på åkern gick upp över stövlarnas gröna kanter. Hennes bara och knotiga, vita knän blev rosiga.

Det är snart midnatt, sa hon till mig.

Det är visst det, sa jag.

Du måste komma in nu, har du blivit ställig? sa hon.

Jag skottar, sa jag. Jag skottar.

Nå, sa hon. Du måste komma in. Lampan ovanför sängen fungerar inte, den bara blinkar till ibland, och väser. Jag vill läsa. Det luktar bränt också.

Visst, sa jag. Jajamen.

Jag skottade, axeln värkte och fingrarna hade ingen känsel kvar, bara stickningar. Hon stod kvar. Hon började skaka efter ett tag, trampade med fötterna på stället. Jag

skottade och hon fnös, vände sig om och gick. Hon gick i mitten av min skottade gång.

Jag var nästan färdig med åkern. Efter åkern kom en stenmur. Efter den kom en åker till, en långsmal plätt där grannens får brukade ströva på sommaren. Och bräka. Lika bra att fortsätta, kan ju vara bra att ta sig över dit också, tänkte jag. Och jag skottade.

Eva lyfte på täcket och smekte sin hand över hans kön, hud mot hud; det var rött, varmt och svullet och hon undrade hur långt han hade kvar. Han kved när hon tryckte till om den med sin hand, vred den fram och tillbaka.

Han suckade, blundade och satte båda armarna bakom huvudet, knöt fingrarna runt varandra precis ovanför nacken.

Det small till bakom mig, sa han. Jag vred på huvudet, såg att taket till vedboden slutligen gett med sig och fallit ihop i en brädhög ovanpå träklumparna. Linda kom ut på bron. Hon skrek. Jag kunde inte höra orden. Jag skottade vidare i snön.

Fullmånen lyste upp där gatlamporna inte nådde.

Efter den andra åkern var jag tvungen att vila. Ryggen bultade, händerna skakade och näsan flåsade och snoret hängde i strimor ned till marken. Nu såg jag nästan inte huset längre. Inga ljussken, det var mörkt i fönstren.

Linda hade kanske somnat, tänkte jag. Skönt för henne i så fall. Stina låg nog i vaggan, trött efter kvällens sista flaska välling.

Jag satt en stund i snön, hängde med armarna på skyffeln. En hund skällde någonstans. Jag reste mig så småningom upp och fortsatte skotta.

När jag vaknade i sängen morgonen efter hade jag träningsvärk överallt. På golvet hade Linda samlat ihop mina saker i kartonger hon sparat från sin farfar som jobbat med paketering på nedre norrlands producentförening. Så var det.

Eva lyfte sin hand från hans penis och la den på hans håriga mage.

Sluta inte, sa han.

Jag fyller år i dag, sa hon.

Jaha, sa han.

Trodde jag skulle få fira den ensam, sa hon.

Han tog hennes hand och la den på sitt kön igen.

Man får säga grattis, sa han.

LARS-BENGT

1.

1995

Det var inte hans fel att tanten börjat rota i jorden. Hon var långt utanför sin egen mark. Vad skulle hon där att göra?

Han tittade ut genom köksfönstret och såg henne komma vaggande över stora vägen. Peruken hade hon lämnat eller glömt, månljuset blänkte mot skallen.

Hon stannade ibland, böjde sig ned, tog upp en näve jord eller grus, tryckte ned näsan mot handflatan och kanske luktade hon, eller blängde på fyndet. Den här gången hade hon bara morgonrock på sig. När hon böjde sig ned gled den isär en aning och om han kisade kunde han ana något mörkt och naket mellan tygstyckena.

Utan att vilja hårdnade han.

Efter en stund slängde hon jorden på marken, reste sig stötvis och fortsatte fram en bit. Satte sig ned, grävde upp lite jord, synade den. Om och om igen.

Klockan var två på natten. Det var tredje natten i följd han sett henne ute och leta, eller vad det nu var hon gjorde.

Hon hade hållit sig på framsidan av gården. Från sitt köksfönster kunde han se hennes hus på andra sidan vägen. Ytterdörren var öppen när hon var ute och irrade, han såg att det sken som om hon lämnat alla lampor tända innan hon gav sig av.

Hon hade inte varit i närheten av den gamla gödselhögen bakom lagården. Än så länge.

Han öppnade luckan på vedspisen i köket och slängde in två klampar. Bredvid vedhinken stod bräckjärnet lutad mot väggen. Han hade tagit fram den natten innan. När tanten virrat runt bland morsans gamla rosenrabatter.

Hon flackade runt som en halvblind igelkott, än hit än dit. Gödselhögen var inte längre bort än att en gammal kärring skulle kunna snubbla på den.

Den blöta augustivärmen väckte upp lukten av skit och dynga. Eller så inbillade han sig. Han kände den skarpa odören när han själv satt på huset och sket, eller när han gick ut på morgonen och hämtade tidningen i brevlådan.

När han satte sig vid köksbordet gned han fingrarna mot trycksvärtan och sedan under sin näsa, gnuggade in det i mustaschen. Det luktade egentligen ingenting, bara

vagt av papper och bläck, men han tyckte att det hjälpte mot den andra doften. Den från gödselhögen.

Det dunkade till utifrån. Han såg tanten nästan ute vid vägen igen. Hon hade stött emot skottkärran som låg upp och ned vid hallonbusken. Hon backade ett steg och sparkade sedan till den med träskon.

Jävla kärring.

Kanske skulle han behöva kofoten ändå.

2.

1988

Han hade tittat inåt skogen. Det var det enda han skulle komma ihåg om ögonblicket före; att han tittat inåt skogen, att han fått för sig att det rörde sig bortåt den gamla kolmilan som rasat samman sydväst om kåken.

Han tittade inåt skogen.

Det var ingen märkvärdig duns, men traktorn krängde till en aning. Han fick vrida på huvudet för att se vad som hände, samtidigt lägga bägge händerna på ratten och vrida tillbaka i de djupa, svartleriga hjulspåren.

Vad skulle pojken gå där för, vart skulle han?

Inte fick han några besök, framför allt inte på vardagarna. På helgerna kunde granngubben Larsson kika förbi ibland för att komma bort från kärringen en stund. Men vardagar. Nej. Då var det en säljare eller någon som kört fel. Eller sotaren.

Guppet var inte så märkvärdigt. Han hade inte ens tänkt kliva ur och se efter. Men kanske kände han på sig någonstans att det gått åt helvete. Som ett skav i stöveln mot hälen, eller svedan när punghåret fastnade mellan kalsongerna och arbetsbyxorna.

Pojken låg några meter bakom traktorn. Han låg på rygg och var lerig i ansiktet. Man kunde ana avtrycket av hjulets mönsterklackar över bröstet. Men annars inget. Han såg ut som vanligt. Som ungdomarna gjorde nu för tiden. Vita gymaskor på fötterna, t-tröja med många färger och amerikanska symboler.

Lars-Bengt visste. Han behövde inte kliva ned från traktorn. Det hade gått åt helvete.

Han som alltid haft ett par kvigor i hagen, sett födslar och slakter. Bondkatten som strök omkring, som fick ungar i gammлагårn och dog efter vintern. Katten låg på samma sätt på stenbron när han hittade den. En vanlig katt. Kanske lite blek. En aning krokig i kroppen.

Men det syntes någonstans, kanske mellan ögonen och huvudet, där hjärnan satt. Inga rynkor, inga små muskler som drogs samman.

Åt helvete.

Han satt en stund i traktorn. Ströp motorn. Lyssnade efter något som gjorde det tydligt att det som skett verkligen hade skett. Men ingenting. En svart fågel skrek från skorstenen. En av korna råmade från hagen utefter vägen.

Ingen människa skrek, inget tjut av sorg ekade mellan vaxet i hans öron. Ingen gnydde.

Han klev ned. Stöveln sög fast i leran.

Han gick sex steg. Han räknade dem tyst i huvudet. En räv tjöt från Larssons lägde, olycksaligt och gällt.

När han lyfte upp pojken över axeln rann det på rutigskjortan. Pojken hade pinkat ned sig.

Men det var inte Lars-Bengts fel. Han körde i hjulspåren, pojken skulle ha sett sig för. Det var inte hans fel.

Det var kanske hundra meter upp till huset. Han bar pojken över axeln. Huvudet slog mot hans rygg. En gympasko ramlade av mot hans knä, han stöp på den och tappade ned pojken i långgräset bredvid lervägen. Det krasade. Något gick väl av. Men ingen klagade, ingen grinade.

Det var inte hans fel.

Pojken låg på sidan, ett öga var öppet och glodde bort mot stora vägen. Det såg ut som han hoppades att någon skulle köra förbi. Någon som skulle stanna, veva ned rutan och spana bort mot eländet. Men det var söndag och långt innan frukost. Lars-Bengt visste att ännu skulle ingen komma.

Vems pojke var det? De såg ju likadana ut. Men om han såg ut som sin far, då visste han. Det var en Axelsson.

Kinderna var tjocka, som faderns, men kroppen smal och vek. Hur gammal? En femton år, kanske. Eller tolv. Vem visste. Håret brandgult som akutdiarré. Han vägde ingenting. Lars-Bengt hade burit bort dödfödda kalvar som varit tyngre.

Men när han böjde sig ned för att lyfta upp pojken igen var han så tung, kroppen så svår att nå kring. När han fick upp honom igen, med den fortfarande ljumma fläcken i skrevet mot hans nyckelben, fick han stanna och pusta, ta igen sig.

Det kliade på vänster underarm. Som vanligt. Han höll fortfarande i pojkens ben och drog upp skjortärmen med hjälp av tänderna. Det förbaskade födelsemärket kliade. Stort som en knytnäve och mörkt som hårdbajs.

Du har det efter fadern, sa hans mor.

Men vem fadern var sa hon aldrig.

Det var inte hans fel. Han var hemma med modern när de andra pojkarna var ute och dansade, blev fulla och fäder efter en natt i härbret. Han bad ett par gånger att få veta vem som var hans far. Men hon sa att det behövde bara gud veta.

Det behöver inte vara mer än så, sa mor Everts-Karin, att det som skett har skett av naturens och himmelens vilja. Och mer behöver varken du eller jag veta.

Men hon medgav att det inte hade skett på något härbre.

Lars-Bengt satt vid det spruckna furubordet i köket när Axel Axelsson klev in. Det knastrade och pyste från spisen. Lars-Bengt hade glömt att hämta in mer ved. Han frös inte, men frös hela tiden. Och svettades om vartannat. När glasrutorna immade igen inifrån gick han ut och hämtade en famn blöta klossar från marken vid vedklyven.

Du sureldar. Man kan se svartröken från vägen, sa Axelsson.

Det har gått hål i taket på vedbon, det har regnat in, sa Lars-Bengt.

Axelsson knackade inte utan gick rakt in i hallen. Han tog inte av sig skorna; han gick rakt in i köket. Det orangea håret som inte fallit av låg svettigt mot flinten.

Han satte sig inte ned. Han gick ett varv på köksgolvet och ställde sig vid fönstret.

Du är ute tidigt, sa Lars-Bengt.

Jag har slutat sova, sa Axelsson.

Moderns bruna bondkatt smög in mellan Lars-Bengts ben och strök sig knuffande mot hans vader. Katten hade inte ätit med någon ordning sedan hennes död. Han kände revbenen sticka ut som taggar ur kattkroppen. Den skulle snart dö den också.

Du har inte sett pojken min?

Lars-Bengt skakade på huvudet. Den långa flätan i nacken studsade mot skulderbladen.

Nähä.

Katten jamade och la sig nedanför spisen. Kanske var det dags att somna in.

Är det en månad sedan nu, som mor din gick bort?

Jo, sa Lars-Bengt.

Det var ett rejält fruntimmer, sa Axelsson.

Jo, sa Lars-Bengt.

Det ryckte i kattsvansen, som det ryckt i mors ansikte precis innan sköterskan sa att nu hade hon gått vidare, nu hade hon inte ont längre.

Axelsson vände på sig och såg ut genom fönstret. Skådade ut i mörkret, skådade utan möjlighet att kunna se pojken sin som låg nedgrävd i gödselhögen.

Lars-Bengt hade själv stått och tittat dithän den senaste veckan, men han visste att man inget såg. Inte ens i fullaste dagsljus.

Det var ju inte hans fel. Så han skulle hålla käften. Han visste hur han beskrevs på byn. Eljest. I bästa fall. Men det var inte hans fel och gjort var gjort och ingenting skulle ändra på det.

Han trodde inte att morsan skulle ha varit av någon annan åsikt.

Människorna är rädda, hade hon sagt. De är rädda för varandra, för sig själva och allt därbortom. Vi har det lugnast härhemma Lars-Bengt. Glöm inte det. Stanna hemma i lugnet och i orädslan. Där har vi det som bäst.

Axelsson kom igen efter ett par dagar. På samma vis. Rakt in i huset och in till köket utan att knacka eller säga hallå.

Det sägs att Petter gått hitopp, sa han.

Jasså, sa Lars-Bengt.

Axelsson stod vid köksfönstret igen. Det var kyligare. Han hade en grön mössa på huvudet.

Men du har inte sett han?

Nej. Jag har ju int det.

Lars-Bengt kunde inte titta den magre gubben i ögonen när han ljög. Han tittade ned på bordskivan, petade ned i en av fårorna med tumnageln. Det såg ut som tegarna på Larssons åker runt den stora eken. De gick runt runt kring trädet som nu tappat alla löv och stod där bart och naket inför de första höststormarna.

Axelssons skägg hängde långt ned på bröstet, tunt och rakt, lika apelsinfärgat som hårstråna runt hjässan. Inte som far sin, som varit stor och med skägg som jultomten. Så hade hans mor beskrivit honom i alla fall. Själv kom inte Lars-Bengt ihåg den gamla mannen förutom som en grå, diffus skugga i minnet.

Men det var inte hans fel. Egentligen var ingenting hans fel.

Jag ser att du fortfarande sureldar. Det är svartrök hela vägen bort tä meg.

Jag har inte kommit mig för att laga taket på vedbon, sa Lars-Bengt.

Det ska du nog göra, innan vintern kommer.

Lars-Bengt nickade. Han hade låtit håret hänga ned utan fläta. Han tvättade det på onsdagarna och lät det alltid hänga i fred medan det torkade. Som när mor hängt tvätten ute innan cancern knäckte skelettet på henne.

Jag har torrved, om du behöver, sa Axelsson.

Nej, det går bra, sa Lars-Bengt.

Axelsson hade haltat in, dragit in jord och lera på golvet. Nu stod han vid sitt fönster.

Har du blivit ofärdig, sa Lars-Bengt.

Det är höften, sa Axelsson. Det är höften och osömmen och tystnaden i huset.

Jo, sa Lars-Bengt.

Gammtanten, Gustafssons änka bortmä korsningen, säger att hon såg Petter gå hitopp när hon åkte in på sjukhuset. Sonen hennes körde in na tidigt, nästan på sennatten. Hon har vart inlagd i nästan två veckor och hade inte hört något förrän nu, nu när hon kom tillbaka. Hört att Petter är borta. Och då kom hon ihåg. Att Petter gått hitopp. Hon såg det från bilen.

Ja, jag har då inte sett han, sa Lars-Bengt.

Nej, sa Axelsson.

Axelsson fortsatte komma. Han knackade inte, tog inte av skorna. Haltandet blev allt värre och hela gubben var skev. Lars-Bengt började koka eftermiddagskaffet vid tre i stället för fem. För att det skulle vara varmt och hinna sjunka tills Axelsson kom. Han fick sin egen kopp. Lars-Bengt hällde upp kaffet i moderns gamla lavendelfärgade blankkopp med krussedulligt handtag. Han diskade den inte mellan gångerna, det var ju ändå bara Axelsson som drack ur den.

Han frågade inte efter pojken sin varje gång. Det var mest de första veckorna. Medan solen fortfarande värmdes mitt på dagen och Lars-Bengt inte behövde ha två, eller tre par täcken ovanpå sig på nätterna.

Ibland satt de tysta runt det gulnande bordet i köket och såg ut genom fönstret.

Björkbladen lossnade från grenarna och fastande mot fönsterglasets. De våta och råa mornarna höll dem kvar, tyngde ned dem så de långsamt gled ned på blecket och skrumpnade ihop.

Axelsson bytte den gröna mössan mot en i brunt skinn med fodrade öronlappar.

Han talade då och då om Petter.

Han hade en vacker sångröst, sa han. Han sjöng i kyrkan vid jul. Ja, det blir ju inte att man går dit på söndagar i vanliga fall. Inte som när vi var små.

Lars-Bengt nickade.

Kommer du ihåg? Vi satt bredvid varandra på raden längst bak i långhuset. Mor din brukade sitta bredvid far. De fick ju sitta ensamma annars. Kommer du ihåg?

Lars-Bengt nickade.

Petter sa alltid att han tyckte de var taskiga mot dig, nere på byn. Att du inte alls var så konstig som de sa. Han tyckte att du liknade farfar från bilderna hemma på spishällen, sa han.

Skägget mitt är väl lite detsamma, sa Lars-Bengt.

En torsdagseftermiddag var han sen. Kaffet hann kallna på spisen. Lars-Bengt funderade om han skulle gå ned till storgården för att se om han ramlat och slagit sig. Det var kallt på nätterna, och bara aningen mindre kallt på dagarna. Frost lög vit mellan grässtråna och vattensamlingarna på lervägen frös.

Till slut kom han. Kanske hade han haft brått. Mössan satt bak och fram.

De slutar leta nu. De slutar leta nu, polisen, sa han.

Jaha, sa Lars-Bengt.

Det har gått så lång tid tycker de. Nu är det inget mer att göra. Alla mossor, alla träsk, alla diken, alla sjöar, alla åar, alla forsar, till och med bäckarna är genomsökta. Nu finns det inga fler ställen kvar att leta på.

Axelsson satte sig vid bordet. Han hade tagit av sig skorna. Han drog av sig mössan med öronlapparna. Hårstråna var statiskt laddade och reste sig rakt upp. Den guldröda glorian hoppade upp och ned när han började gråta.

Vi har letat i lagårdar, i bodar, i härbren, i grusgropar, i kojor, under stenar. Han finns ingenstans, snörvlade han.

Lars-Bengt slogs inte.

Mor hans sa: Du ska inte slå, Lars-Bengt. Du ska inte slå.

Hon hade blivit ond på honom när han klippt till en annan pojke i skolan. De hade kallat honom fet och han hade fått nog. Under sommaren hade han växt en decimeter och var på hösten längst i klassen.

Han sa att det var därför han slagits. Att de kallat honom fet. Han sa ingenting om att de retat honom för att han följde efter granntantens Eva när hon inte såg. Hon var ett par år yngre, en ung flicka, inte mer än ett barn.

Lars-Bengt gillar barnungar, sa de innan han slog.

Han tyckte inte om när hon var arg. Det värsta var när hon blev ledsen.

Du är min lille ängel, Lars-Bengt. Men du får inte slå. Slår du, då hamnar vi inte i himlen när vi dör. Du vill väl att jag ska få komma in i himmelrike? Att vi ska få vara tillsammans där?

Hon höll hans kinder i sina händer. De var runda och fyllde hela hennes kupade handflator.

Han nickade.

Han var försiktig i fortsättningen med att följa Eva, följde långt efter. Smög runt gården hennes när ingen såg. Byggde torn av sten vid hennes cykel i mörkret. Tittade in genom fönstren innan någon vaknat. När hon blev av med två fingrar kunde han knappt få nog. Men så blev hon större, och flyttade i väg.

När Axelsson grinat i över en timme bestämde han sig. Så fick det bli.

Karl'n skulle inte sluta. Och Lars-Bengt visste att det värsta i en människas liv är att inte veta. Att bara kunna gissa. Att kika in hos någon, men aldrig veta vad som händer innanför huden, aldrig veta tankarna därinne. Verkligheten kunde vara som den ville, men att inte veta kunde knäcka en man så han till slut aldrig lämnade sin gård eller sa till en flicka att han tyckte om henne.

Han tog med honom till gödselhögen. Gubben haltade och han höll om honom, lyfte upp hans vänstra sida för att få honom i lod.

Den yttersta hinnan av högen var som tjäle, som äggskalet runt ett löskokt ägg.

Han pekade ned i skiten.

Där ligger pojken din.

Axelsson nickade. Lars-Bengt hade fortfarande handen på hans axel. Gubben satte sig ned på knä, höften knäckte och ben skrapade mot varandra.

Jag trodde nästan dä, sa han. Jag trodde nästan dä.

Lars-Bengt böjde sig ned och tog upp slöyxan som låg i höstgräset.

Men det var en olyckshändelse, sa han.

Axelsson böjde sig fram och petade med fingrarna i högen och nickade. Han grävde, först med ena handen. Sedan med båda. Fortare och fortare, han suckade och frustade allt högre.

Pojkens ena hand blottades bland mörkbruna lortar. Naglarna hade gulnat och huden var blå.

Gubben slutade gräva.

Jag vill begrava han, sa Axelsson.

Jo, sa Lars-Bengt.

En fin begravning vid sjön, vi får ringa tremänningarna i Pite och de bortflyttade i Stockholm. Det blir mycket folk. De får väl bo i lagårn de som inte får plats. Klassen hans vill nog komma dom med, och lärarinnan.

Jo, sa Lars-Bengt och gungade med yxan i handen.

Och grannarna, även om de inte är slakten. De vill säkert vara med. Det blir mycket mat. Jag får ta från fjolårsälgen i frysboxen. Vi får börja laga dagen innan för att bli färdiga. Och drickat, ja, drickat.

Jo, sa Lars-Bengt.

Axelsson tittade fortfarande ned i högen.

Vi får ringa någon, sa han. Vi får ringa Larsson så kan han komma med kombin. Så kör vi han till vårdcentralen. För att få det ordentligt. För att de ska kolla så han är ordentligt borta, sa han.

Jo, sa Lars-Bengt och lät yxan falla ned på Axelssons bakhuvud. Han hade sträckt upp den över sitt huvud, upp mot himlen, och det enda han gjorde var att låta den falla med markens dragningskraft. Kanske var det rosten på eggen som gjorde att yxan var så tung.

Axelssons skalle sprack som ett rått ägg som rullar ned från hyllan med syltglasburkar och slår i stenkällargolvet.

De låg i gödselhögen nu. Far och son.

Lars-Bengt hämtade spaden. Axelsson arm låg halvt ute i traktorspåren. En klocka satt runt handleden. Han tänkte att det var synd att förstöra och slänga bort en sådan fin klocka.

Han drog upp skjortärmen på Axelsson. Ovanför klockremmen fanns ett fult födelsemärke.

Stort som en knytnäve och mörkt som svart avföring.

Han drog fram pojken och tittade på hans vänstra arm. Samma där. Det verkade gå i arv. Från far till son.

Det var nog som mor sagt. Det hände inte på något härbre. Men Axelssons far och hans mor hade alltid hjälpts åt att koka kyrkkaffet. Det fanns ett stort skafferi i församlingsköket. De hade hämtat kaffet där. Ofta, när det tog slut. Var alltid påpassliga, ingen skulle behöva sitta utan kaffe.

Det började snöa. Små, nyfödda flingor seglade ned för första gången den hösten.

Det hade känts bättre med härbret, tänkte Lars-Bengt.

Det hade känts bättre att ha avlats i ett härbre.